

JAK UNIA EUROPEJSKA DBA O SENIORÓW

Struktura Unii Europejskiej ulega zmianom, zwiększa się liczba osób starszych. Jest to spowodowane wydłużeniem okresu życia, a także spadającym od lat 70 XX wieku wskaźnikiem urodzeń. Stawia to przed Europą nowe wyzwania wiążące się m.in. z potrzebą przekształcania systemów opieki zdrowotnej czy też zmian w systemach emerytalnych.

Szacuje się, że w 2025 roku ponad 20 % ludności Unii Europejskiej osiągnie wiek ponad 65 lat. Proces starzenia się społeczeństwa dotyczy większości państw członkowskich, dlatego też działania na rzecz seniorów powinny stać się elementem stałym w każdym z nich.

Wsparcie dla seniorów w Unii Europejskiej

Komisja Europejska dostrzegła, iż liczba osób w wieku starszym rośnie, dlatego też pracuje nad tym, aby zwiększyć świadomość rządów państw członkowskich Unii Europejskiej w kwestii włączania seniorów do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Każda osoba bez względu na swój wiek powinna mieć dostęp do życia w społeczeństwie, w którym odgrywa ważną rolę i móc jak najdłużej cieszyć się życiem. Aktywne starzenie, które składa się z wielu ważnych elementów takich jak np.: starzenie w dobrym zdrowiu, poprawa jakości życia w okresie starości czy też spełnianie się w życiu zawodowym, powinno być propagowane i udostępniane wszystkim seniorom zamieszkującym państwa UE.

O prawach seniorów związanych z wyżej wspomnianą ideą starzenia się, przeczytać można w **Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej** z 2000 roku, z którą muszą być zgodne działania wszystkich instytucji UE oraz państw członkowskich zobligowanych do wdrażania prawa unijnego. Informacje dotyczące tego zagadnienia znajdują się w rozdziale poświęconym równości i dotyczą niedyskryminacji ze względu na wiek (Artykuł 21 ust. 1)

oraz prawa godnego i niezależnego życia oraz do uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym (Artykuł 25).

Komisja Europejska współfinansuje **AGE Platform Europe, które jest powstałą w 2001 roku siecią organizacji non-profit** działających na rzecz i z udziałem osób 50+. Głównym celem AGE jest podniesienie świadomości seniorów mieszkających w krajach Unii Europejskiej na temat tych zagadnień, które najbardziej ich dotyczą. AGE skupia się przede wszystkim na: przeciwdziałaniu dyskryminacji, zatrudnieniu, aktywnym starzeniu się, walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zagadnieniach dotyczących zdrowia, solidarności międzypokoleniowej oraz dostępności do transportu publicznego czy też nowych technologii.

W listopadzie 2011 r. Komisja Europejska uruchomiła **pilotażowy program „Europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się”**. Jego celem jest wydłużenie średniej liczby przeżytych lat obywateli Unii Europejskiej w dobrym zdrowiu. Partnerstwo zakłada poprawę jakości życia osób starszych oraz wspieranie ich uczestnictwa w życiu społecznym, a także zwiększenie wydajności systemów zdrowia oraz socjalnych.

Państwa, które nie w pełni zdają sobie sprawy z tego, iż osoby starsze powinny stanowić priorytet dla ich rządu, Komisja Europejska stara się uświadamiać, jak ważna jest kwestia seniorów. Jednym z działań, które miały to podkreślać było ustanowienie roku 2012 **Rokiem Aktywnego Starzenia się i Solidarności Międzypokoleniowej**. Unia Europejska zorganizowała i sfinansowała szereg konferencji, których celem było uświadomienie odpowiednich ministerstw z poszczególnych państw o najnowszych rozwiązaniach polityki senioralnej, które miałyby poprawić sytuację osób starszych. Każde państwo miało także możliwość przedstawić własne propozycje zmian.

Zatrudnienie i ochrona socjalna

W 2010 roku Unia Europejska zapoczątkowała 10-letnią strategię **Europa 2020** na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. We wstępie do dokumentu starzenie się ludności zaliczono do podstawowych wyzwań, przed jakim stają państwa członkowskie Unii Europejskiej. W celach nadrzędnych strategii Europa 2020 znaleźć można te dotyczące osób starszych. Najważniejszy z nich dotyczy zwiększenia poziomu zatrudnienia osób z wieku 20-64 lata do 75%, co miałyby wpływ na wzrost ilości osób starszych aktywnie działających na rynku pracy. Drugie z podstawowych założeń dotyczy walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym także wśród seniorów, których problem ten bezpośrednio dotyczy także w życiu zawodowym.

Jednym z podstawowych praw seniorów w Unii Europejskiej jest dostęp do ochrony socjalnej na całym jej terytorium, dlatego też zostały uzgodnione środki mające na celu ochronę osób obecnie lub w przeszłości mobilnych i objęcie ich systemem zabezpieczenia społecznego oraz ochroną socjalną. W przypadku osób starszych ma to ułatwić udział w życiu społecznym

i samodzielność. Rozporządzenie w sprawie **koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego** (883/2004) obowiązujące we wszystkich państwach członkowskich na mocy prawa unijnego i mające pierwszeństwo przed prawem państwowym przyczyniło się do wprowadzenia korekt w systemach zabezpieczeń społecznych w kilku krajach UE. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego zapewnia obywatelom zachowanie ciągłości składek społecznych nawet w przypadku pracy w kilku państwach oraz korzystanie z prawa do emerytury oraz opieki socjalnej na terenie całej Unii Europejskiej. Dzięki koordynacji zabezpieczenia społecznego, osoby starsze, które pracowały w różnych państwach członkowskich, przechodząc na emeryturę, mają zapewnione świadczenie w wysokości odpowiadającej uprawnieniom w poszczególnych państwach, w których świadczyły prace.

W roku 2010 Komisja Europejska rozpoczęła konsultacje społeczne, w których zainteresowane strony opowiadały się za tym, jak skutecznie przeprowadzać reformy mające zapewnić bezpieczne, odpowiednie i stabilne emerytury. Po konsultacjach, Komisja zaproponowała w lutym 2012 roku **Białą księgę: Plan na rzecz adekwatnych, bezpiecznych i stabilnych emerytur**, wskazując środki na poziomie europejskim mające na celu wspieranie reform emerytalnych. W Białej Księdze wskazane jest, w jaki sposób krajowe systemy emerytalne wpływają na sytuację w Unii Europejskiej oraz na realizację założeń wcześniej wspomianej Strategii *Europa 2020*.

W zakresie ochrony socjalnej mieści się prawo seniorów do emerytury, której wysokość jest regularnie monitorowana przez organy Unii Europejskiej. Unijny Komitet Ochrony Socjalnej, który obserwuje sytuację socjalną i rozwój polityki socjalnej w państwach Unii Europejskiej, sporządza co trzy lata **sprawozdanie na temat adekwatności emerytur**. Sprawdza się w nim między innymi, czy emerytura zapewnia wystarczające środki finansowe chroniące osoby starsze przed ubóstwem i zapewniające im godny poziom życia. Sprawozdanie jest także źródłem oceny systemów emerytalnych i przeprowadzonych w nim reform a także określa potrzeby dalszych zmian.

Opieka zdrowotna

Niewątpliwie istotną kwestią dla osób starszych jest swobodny dostęp do opieki zdrowotnej w całej Unii Europejskiej. Opieka zdrowotna zaraz po ochronie socjalnej jest najważniejszym wydatkiem finansowym państw członkowskich. Większość z nich musi konfrontować się z nowymi problemami w związku ze starzeniem się społeczeństwa. Unia Europejska w ramach **Otwartej Metody Koordynacji** od 2004 roku wspiera opiekę zdrowotną oraz opiekę długoterminową i dostęp do nich. Zapewnia także jakość świadczeń oraz wypłacalność systemów zdrowotnych.

Dla seniorów dużą wartość ma także wiedza na temat tego, w jaki sposób i na jakich warunkach mogą korzystać z opieki zdrowotnej w innym państwie członkowskim UE. Prawo do takich informacji zapewnia pacjentom **Dyrektywa w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej** (2011/24/UE).

Unia Europejska stara się wyjść z pomocą do osób starszych, których dotknął problem ograniczonej sprawności. Włączeniu do życia społecznego osób niepełnosprawnych ma służyć realizacja **Europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020**.

Poszanowanie praw osób starszych

W marcu 2008 r. Komisja Europejska zorganizowała konferencję pt. „Ochrona godności osób starszych - zapobieganie nadużyciom i zaniedbywaniu osób starszych” a w następnych latach interesowała się tym tematem. W 2011 roku Komisja Europejska przeprowadziła konferencję na temat nadużyć wobec osób starszych i ich godności, która miała na celu tworzenie europejskich instrumentów zapobiegania nadużyciu wobec osób starszych.

Finansowanie działań zapobiegających łamaniu praw seniorów, a szczególnie zapobiegających maltretowaniu, objął unijny **Program Daphne**. Działania jakie zostały sfinansowane to m.in. doskonalenie metod wykrywania, monitorowania i eliminowania przypadków maltretowania fizycznego i wykorzystywania finansowego osób starszych.

Dostęp do mediów

Technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK) odgrywają coraz większą rolę w życiu społecznym i okazują się także pomocne w przypadku wspierania procesu aktywnego starzenia się. Dzięki Internetowi i nowym technologiom zapewnia się łatwy i szybki dostęp do informacji. UE działa na rzecz praktycznego rozwoju realnych rozwiązań TIK, które wspomagałyby aktywne starzenie się. W 2007 r. Komisja zainicjowała europejski plan działania dotyczący TIK dla osób starszych pod hasłem **Komfortowe funkcjonowanie osób starszych w społeczeństwie informacyjnym**, który miałby poprawić jakość życia osób starszych. Celem było wykorzystanie okazji do tworzenia nowych, łatwiej dostępnych produktów i usług informacyjno-komunikacyjnych dla seniorów.

Działania i inicjatywy w Polsce

W Polsce realizowanych jest wiele inicjatyw, mających na celu poprawę jakości życia osób starszych oraz wspomaganie ich w osiągnięciu zadowolenia z ich okresu starości. Polska, podobnie jak inne państwa UE, wzięła udział w Europejskim Roku Aktywności Osób starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012. Była to okazja do organizacji licznych

wydarzeń, kampanii i spotkań itp. na szczeblu centralnym oraz regionalnym dotyczących aktywnego starzenia się oraz promowania włączania seniorów w życie społeczne.

O większości podjętych działań można dowiedzieć się na stronie internetowej MPiPS: <http://analizy.mpips.gov.pl/index.php/aktualnoci.html>

W ramach polityki senioralnej w Polsce mają zostać zrealizowane dwa projekty **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014 – 2020**, w którym wykorzystywane środki finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego. Do celów tych projektów zaliczają się:

- Wypracowanie, przetestowanie i wdrożenie (w tym upowszechnienie) standardów usług łącznie z weryfikacją standardów kształcenia kadr usług asystenckich i opiekuńczych na rzecz osób starszych o różnym stopniu niesamodzielności w miejscu zamieszkania z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby 50+
- Opracowanie standardów kształcenia w usługach asystenckich i opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych o różnym stopniu niesamodzielności w ich miejscu zamieszkania (w powiązaniu z wypracowanymi standardami)

Ze środków **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego** współfinansowany jest także portal *klubseniora.pl*. Platforma składa się z kilku współzależnych modułów, których celem jest rozwijanie dotychczasowych umiejętności seniorów, oraz pomoc w nabywaniu nowych. Udostępniane są interaktywne kursy, które nie tylko rozwijają wiedzę, ale także niwelują opór przed korzystaniem z nowoczesnych technologii. Klub Seniora to także możliwość korzystania z interaktywnej aplikacji, będącej swego rodzaju osobistym dietetykiem. Portal zawiera wskazówki związane z tym, jak utrzymać dobrą jakość życia w starszym wieku oraz przeciwdziała wykluczaniu i dyskryminacji osób starszych. Można na nim dzielić się swoją wiedzą, zainteresowaniami, marzeniami i przeżyciami oraz utrzymywać kontakty towarzyskie, które dla osób starszych nabierają dużego znaczenia.

Dobrym przykładem jest realizowany w województwie mazowieckim **Pakiet „Doświadczony pracownik 50+”**, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Jest on skierowany przede wszystkim do kobiet w wieku 50+, które chcą pozostać aktywne na rynku pracy, ale także do pracodawców i trenerów osób starszych.

W skład pakietu wchodzi:

- Strategia zarządzania pracownikami w grupie wiekowej 50+
- Poradnik Doświadczony pracownik 50+
- Poradnik trenera osób starszych
- Kompendium programów szkoleń
- Portal komunikacyjny Aktywne 50+
- Centrum Wsparcia i Rozwoju 50+

Więcej informacji na stronie internetowej: <http://aktywne50plus.aki.edu.pl/>

W aktywizację seniorów angażuje się także Poznań. Na terenie miasta funkcjonuje **Centrum Inicjatyw Senioralnych**, które organizuje wydarzenia dla osób starszych, a także prowadzi punkt informacji na temat zbliżających się wydarzeń. Jedną z ostatnio zorganizowanych inicjatyw dotycząca seniorów to kampania informacyjna **We Love Eating!**, która **była realizowana w siedmiu miastach europejskich pod patronatem Komisji Europejskiej. Projekt ten zakończył się we wrześniu 2015 roku.** Kampania miała na celu podkreślenie ważnej roli zdrowej żywności oraz podniesienie świadomości mieszkańców w kwestii problemów zdrowotnych jakie wynikają ze złych nawyków żywieniowych szczególnie wśród osób po 60. roku życia. Wśród wydarzeń, które były promowane podczas kampanii znalazły się m.in.:

- warsztaty *Gotuj Pro Zdrowie* uświadamiające m. in. w takich kwestiach jak: wpływ odżywiania na zdrowie, urozmaicenie posiłków czy też w komponowaniu diet dla osób starszych
- warsztaty dietetyczne *Wpływ poszczególnych ziół na dolegliwości seniorów.*

Źródła:

<http://rszarf.ips.uw.edu.pl/problemyps/pps18/PPS18-Mering.pdf>

<file:///C:/Users/Wydzia%C5%82%20Promocji/Downloads/rutkowska19-31.pdf>

http://www.age-platform.eu/images/stories/Publications/ActiveSenior_Citizens_for_Europe_A_Guide_to_the_EU-POL.pdf

<http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/>

http://ec.europa.eu/health/ageing/innovation/index_pl.htm

http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_pl.htm

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750&langId=de>

<http://www.zdaniemseniora.pl/wspolpraca-na-rzecz-europejskich-seniorow/>

<http://klubseniora.pl/>

<http://aktywne50plus.aki.edu.pl/>

<http://www.centrumis.pl/>

Biuletyn przygotował:**Punkt Informacji Europejskiej****Europe Direct – Poznań****przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu****al. Niepodległości 2, 61-874 Poznań****tel. 61 8521670****e-mail: europedirect-poznan@irpoznan.com.pl, www.europe-direct.poznan.pl****Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej**